

TÜRKÇE ÖĞRETİMİ BAĞLAMINDA HASAN LÂTİF SARIYÜCE'NİN ŞİİRLERİ*

HASAN LÂTİF SARIYÜCE'S POEMS IN THE CONTEXT OF TURKISH LANGUAGE TEACHING

 Cahide TAŞDELEN¹

¹ Yüksek lisans öğrencisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Öğretmen (MEB), cahideerdemir@gmail.com

Geliş Tarihi / Date Applied
24.04.2024

Kabul Tarihi / Date Accepted
21.07.2024

ÖZET

Türkçe öğretimi; Türk dilinin zenginlikleri, birikimleri, yapısı, kültürel değerleri gibi birçok alanı kapsar. Bu yönüyle temel beceriler olarak tanımlanan dinleme, konuşma, okuma ve yazma Türkçe öğretiminde ön plana çıkar. Türkçe derslerinde izlenecek yolların genel çerçevesini Türkçe Öğretim Programı (MEB, 2019) çizer. Bu programla birlikte ilköğretim ve ortaokullarda işlenecek Türkçe derslerinin niteliği ve kazanımları açıkça belirlenmiştir. Türkçe dersi öğretim programında metin türleri üç ana başlık altında toplanmıştır: Bilgilendirici metinler, hikâye edici metinler ve şiir. Bu temel başlıkların altında şiir türüne her kademede yer verdiği görülür. Her yaş seviyesine göre uygun şiirlerin kullanılması ve oluşturulması çocuk edebiyatı açısından önemlidir. Dönemine uygun şiirlerle karşılaşan çocuğun fiziksel ve ruhsal gelişimi olumlu desteklenir. Çocuğun hayal dünyasını ve estetik algısını olumlu etkileyen şiir, eğlendirirken öğreten bir kimlik taşımaktadır. Bu çalışmada Hasan Lâtif Sarıyüce'nin çocuklar için kaleme aldığı üç şiir kitabı incelenerek çocuk dünyasına uygunluğunun değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. İncelenen şiirlerin Türkçe öğretiminde kullanılabileceği alanlar üzerinde durulmuştur. Araştırma sonucunda Hasan Lâtif Sarıyüce'nin şiirlerinden Türkçe öğretiminde materyal olarak faydalanılabileceği, bu şiirlerin ilköğretim ve ortaokul Türkçe dersi kitaplarında uygun tema başlıkları altında işlenebileceği saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hasan Lâtif Sarıyüce, Türkçe Öğretimi, Çocuk, Şiir.

ABSTRACT

Turkish language teaching encompasses various aspects, including the richness, accumulation, structure, and cultural values of the Turkish language. Basic skills such as listening, speaking, reading, and writing are emphasized in the teaching of Turkish. The Turkish Curriculum (2019) outlines the general framework for the approaches to be followed in Turkish lessons. This program clearly defines the nature and objectives of Turkish lessons to be taught in primary and secondary schools. The curriculum categorizes text types under three main headings: informative texts, narrative texts, and poetry. Poetry is included at every educational level within these categories. Using and creating appropriate poems for all age levels is significant for children's literature, as it supports the physical and mental development of children who encounter age-appropriate poems. Poetry, which positively influences children's imagination and aesthetic perception, serves as an educational tool that also entertains. This study aims to evaluate the suitability of Hasan Lâtif Sarıyüce's three poetry books written for children. The document analysis method was used in the research. The study highlights the areas where these poems can be utilized in Turkish language teaching. The findings indicate that Hasan Lâtif Sarıyüce's poems can be effectively used as material in Turkish language teaching and can be integrated into primary and secondary school Turkish course books under appropriate themes.

Key Words: Hasan Lâtif Sarıyüce, Turkish Teaching, Child, Poetry.

* Bu makale, *IV. Genç Türkologlar Semineri* toplantısında sözlü olarak sunulan "Türkçe Öğretimi Bağlamında Hasan Lâtif Sarıyüce'nin Şiirleri" adlı bildirinin düzenlenmiş biçimidir.

1. GİRİŞ

Bir toplumu diğerlerinden ayıran, kültür ile beslenen ve kültürü besleyen, ayrıca kültürel değerleri nesilden nesile aktaran ana dili, her dönemde toplumların öğretme çabası içinde oldukları millî bir öge olmuştur (Mangır, 2012: 2373). Bireyin içine doğduğu ev ile şekillenen ana dil öğrenim süreci, bireyin okula başlamasıyla beraber daha sistemli bir yol izler.

Türkçe öğretimi; Türk dilinin zengin yapısını, birikimleri ve değerleri gibi birçok farklı alanı kapsar. Bu yönüyle temel becerileri de ele alıp gelecek nesillerin ana dilini daha doğru kullanarak nitelikli bir şekilde öğrenmelerine ortam hazırlar. Eğitim ve öğretim ortamları bu kazanımların gerçekleştirilmesinde önemli roller üstlenir. Türkçe öğretiminde farklı becerilere ilişkin kazanımların Türkçe ders kitaplarında yer alan farklı metin türleri üzerinden gerçekleştiği görülür. Bu bağlamda ele alındığında Türkçe dersi öğretim programında yer alan metin türleri başlıklarından biri de şiir olarak tanımlanmıştır. Şiir türünün ilkökul ve ortaokul düzeyinde her kademede olduğu saptanmıştır (MEB, 2019: 17). Bu bilgiden hareketle çocuk dünyası ve Türkçe öğretimi açısından şiirin önemli bir yeri olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada “Hasan Lâtif Sarıyüce’nin şiirleri Türkçe öğretiminde kaynak olarak kullanılabilir mi?” sorusuna yanıt aranmıştır.

2. ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışmada Hasan Lâtif Sarıyüce’nin şiirlerinin Türkçe öğretiminde yardımcı bir ders aracı olabileceği öngörülerek çocuk dünyasına uygunluğunun değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu düşünceden hareketle yazarın üç adet şiir kitabı incelenmiş ve Türkçe öğretiminde kullanılabilirliği değerlendirilmiştir.

3. KULLANILAN YÖNTEM VE İNCELENEN ESERLER

3.1. Araştırmanın Modeli

Çalışmada nitel araştırma modelinden yararlanılmıştır.

3.2. Veri Toplama Teknikleri

Çalışmada doküman analizi veri toplama tekniği kullanılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Hasan Lâtif Sarıyüce’nin çocuklar için kaleme aldığı aşağıda yer alan kitaplar veri toplama araçları olarak incelenmiştir.

Sarıyüce, H. L. (1975). *Çocuk ve şiir*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Sarıyüce, H. L. (1999). *Çocuklara şiirler*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Sarıyüce, H. L. (2006). *Çocuklara şiirler*. İstanbul: Nehir Yayınları.

3.4. Verilerin Analizi

İnceleme yapılan 3 eserde toplam 249 adet şiir yer alır. Bu şiirlerden 13 tanesinin bütün kitaplarda başlık, dize ya da kelime değişiklikleriyle tekrar ettiği tespit edilmiştir.

Analiz edilen “Çocuklara Şiirler” isimli iki kitaptan 2006 basımlı olan kitaba, 1999 basımında yer alan 105 şiire ek olarak “Yeni Şiirler” başlığı altında 8 adet şiir eklenmiştir.

Bu çalışmada tekrar eden şiirler tek seferde ele alınarak toplamda 131 farklı şiir incelenmiştir.

4. HASAN LÂTİF SARIYÜCE'NİN HAYATI VE EDEBÎ KİŞİLİĞİ

Çorum'un Sungurlu ilçesine bağlı Evcî köyünde doğan Hasan Latif Sarıyüce, kalabalık bir evde büyümüş, bulunduğu köye öğretmen atanmaması sebebiyle ilkokula geç yaşta başlamıştır (Sarıekiz, 2023: 31).

İlkokulu kendi köyündeki Evcî İlkokulu'nda 1944 yılında bitiren Sarıyüce, Hasanoğlan Köy Enstitüsü'ne başlamış, 1950 yılında da buradan mezun olmuştur. Köy enstitüsü yıllarında edebiyatla tanışıp ardından Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Edebiyat Bölümü'nde eğitim görmeye başlayan Sarıyüce, mezun olduktan sonra 1965 yılında Amme İdaresi Enstitüsü'nde kamu yönetimi uzmanlığı öğrenimini de tamamlamıştır (Kasımoğlu, 2019).

İlkokul ve liselerde öğretmenlik ve yöneticilik yapan yazar, 1965 yılı seçimlerinde milletvekili seçilerek meclise girmiştir. Vekillikte görev süresi dolunca tekrar öğretmenliğe geri dönmüştür. On yıl öğretmenlik yaptıktan sonra emekli olmuştur. 2018 yılında vefat etmiştir (Sarıekiz, 2023: 31).

Hasan Lâtif Sarıyüce, Türk çocuk edebiyatına birçok türde eser kazandırmıştır. Bu türlerin başında masal, hikâye, roman ve şiir gelmektedir. Efsane, deneme, gezi, ansiklopedi ve diğer türlerde de eserler kaleme almıştır (Şahin, 2019: 11-14).

Yazdığı çocuk kitaplarındaki ele aldığı temel anlayışı şu sözleriyle ifade eder:

“Çocuklar için yazan bir yazarın en önemli uyacağı kural, çocuklara göre'lik'tir. Bu saptamam, çocuklara basit, derinliksiz, çalakalem yazılar yazmak anlamında değil elbette. Yazar, yazdıklarında çocuğu, o hiçbir zaman büyüklerin aynısı olmayan, yarı düş yarı gerçek bir mekânda yaşayan ve hiç durmadan hareket hâlinde bulunan canlı varlığı anlatmalı; daha doğrusu yazdıkları çocuğu ilgilendirmelidir” (Aldı: 2014: 249).

Hasan Latif Sarıyüce farklı türde kaleme aldığı eserleriyle birçok ödül kazanmıştır (Yolcu, 2019: 21).

5. ÇOCUK ŞİİRİ VE ÖZELLİKLERİ

Toplumun en temel ögesi olan çocuk, çağımızın gerekleri doğrultusunda tüm dikkatleri üzerine çekmeyi başarmıştır. Çocuk edebiyatı kültürel mirasın kuşaktan kuşağa aktarılmasında, toplumsal aşamaların gerçekleştirilmesinde, sanat ve kültür yönünden çağdaş, bedensel ve ruhsal açıdan sağlıklı, yaratıcı kuşakların yetiştirilmesinde önemli bir etken olduğunu kanıtlamış bulunmaktadır. Çocuk edebiyatı ürünleri ülkemizde yeterince önemsenmemiştir (Artun, 2009: 1).

Çocuk edebiyatının dünyada olduğu gibi ülkemizde de yeni sayılan bir kavram oluşu, çocuk edebiyatına ait türlerin de detaylı olarak incelenmesini gerektirmiştir. Çocuk edebiyatı ürünleri olan çocuk şiirleri de dil öğretimi açısından önemli bir materyal teşkil eder.

Şiirin birçok tanımı yapılmıştır. Türkçe Sözlük' te şiir, “Zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan edebî bir anlatım biçimi, manzume, nazım.” olarak ele alınmıştır (TDK, 2009: 1867). Sever, şiiri şu şekilde tanımlar: “Şiir, genel anlamda, insan ve yaşam gerçekliğini, sözcüklerin diliyle anlamaya ve anlatmaya dayalı estetik bir eylemdir. Bu eylemin yazınsal niteliğini belirleyen en temel değişken; anılan gerçekliği, dilin yaratıcı anlam olanaklarını kullanarak sanatçının kendi öznel yorumuyla anlatabilmesidir” (Sever, 2019: 146). Aksan ise şiiri bir söz sanatı ürününe benzetir: “Şiir, gerek içerik, öz, gerekse söze dönüştürme,

sunuluş açısından özgün, etkilemeye, duygulandırmaya yönelik, yaratı niteliği taşıyan bir söz sanatı ürünüdür” (Aksan, 2016: 14).

Ahmet Hamdi Tanpınar şiiri, “Bizim şiirden anladığımız mana, kelimelerin terkibinden doğan ritm, ahenk vs. vasıtalarla alelade lisanla ifadesi kabil olmayan deruni haletlerimizi, heyecanlarımızı, istişraklarımızı, neş'e ve kederimizi ifade eden ve bu suretle bizde bedii alaka dediğimiz büyüü tesis eden bir sanat ” olarak tanımlar. (Tanpınar, 1977: 16-17).

Dünya edebiyatının yanı sıra Türk edebiyatında da şiir türünün çocuklara yönelik olarak üretilmesi çok yaygın bir eğilimdir. Şirin'e göre (2000: 104), çocuk şiiri çocuk edebiyatının en incelikli türüdür. Çocuğun dünyası, çocuk ruhu, çocuk kalbinin duyarlılıkları çocuk şiirinin kaynağıdır.

Şiirdeki hareketlilik ile çocuğun hareketleri arasında doğru bir orantı vardır. Ninnilerle başlayan ahenk uyumu, tekerleme ve bilmecelemlerle yeni bir boyut kazanır (Şimşek, 2012: 263). Şiirin ahenkli yapısının kulağa hoş gelmesiyle birlikte, dinleme becerisinin geliştiği söylenebilir. Önkaş, (2009: 2) beyin araştırmalarının, anne karnındaki bir bebeğe müzik dinletmenin, onun beyin gelişimi açısından çok önemli olduğunu ortaya çıkardığını, bu doğrultuda müzik yönü olan şiirin çocuk edebiyatı içinde ihmal edilemeyeceğini belirtir.

Şiirin kendine has olan unsurlarının hepsini çocuk şiirlerinde de görmek mümkündür. Şiirdeki ahenk, ses, çağrışım, coşku vb. estetik unsurlar, yetişkinleri olduğu kadar çocukları da etkiler. Böyle bir ayırımın olmasındaki en büyük etken şüphesiz “çocuğa görelilik” kavramının şiirde yer almasıdır. Duygu, düşünce, değer ve kavramların çocuğa uygun ifade ve kalıplarla sunulması çocuğun dünyasına temas etmek açısından oldukça önemlidir.

Çocuğun düşüncesinin en önemli odağı, çocuğun hayal kurarak büyümesidir. Bu yönüyle çocuklar için yazılacak şiirlerde masal evreni ve fantezi açılımı olmalıdır (Şirin, 2000: 105). Ayrıca şiir, çocukların dil becerilerini geliştirmelerinde, sözcüklerin büyüsunü ve dilin matematiğini kavramalarında önemli bir araçtır. Şiir vasıtasıyla dilin gücünden yararlanabilen çocuk, yaratıcı düşüncesini de geliştirir (Güleryüz, 2002: 274).

Şimşek'e göre (2012: 266); çocuk şiirlerinin kafiye örgüsü sağlam ve dizeleri kısa olmalı, ayrıca çocuk şiirleri anlaşılır nitelikte, akılda kolay kalabilen, soyut unsurların fazla olmadığı yapıda kurgulanmalıdır.

Şiirde cansız varlıkların konuşutulması, onlara insanî özelliklerin verilmesi, hayaller ve olağanüstü unsurların bulunması, çocuğun ilgisini çekerken onun şiire karşı duyarlı olmasını sağlar.

Türk edebiyatında Tevfik Fikret çocuklara yönelik şiirlerin kurucuları arasında yer alır. Şermin (1914) içerisinde yer alan şiirler, çocuk psikolojisine ve çağdaş eğitim anlayışına daha uygun niteliktedir (Şimşek, 2012: 271).

Çocuk şiirlerini yetişkin şiirlerinden ayıran esas nokta, çocuğun hayal dünyasına, duygularına, dünyayı algılama şekillerine göre oluşturulmasıdır. Bu nedenle yaş aralıklarına göre de çocuk şiirlerinde farklılıklar bulunur. Bu farklılıklar sanatlar, ölçü ve kafiyelerin kullanımı ile dil kullanımından doğar. Şiirlerin anlaşılması için mısralar uzun olmamalı, anlam genellikle aynı mısradaki bitmelidir. Tam, yarım kafiyelerden, duraklardan yararlanılmalıdır. Kafiye ve durakların karışık dizilmemesine özen gösterilmelidir. Nazım biçimleri karışık kullanılmamalı, tek tip nazım biçimiyle şiirler oluşturulmalıdır (Şimşek, 2012: 266).

Daha küçük yaşlardan başlayarak çocuklara şiir dinleme, şiir okuma ve şiir üzerinde tartışma alışkanlıklarının kazandırılması yerinde olur. Böyle bir alışkanlık kazanan çocuk, çok erken yaşta ulusal ve evrensel kültürün edebî ve estetik değerlerinden önemli bir bölümünü tanıma imkânı bulur; kişinin hayal ufkunu genişletici, yaratıcı gücünü arttırıcı, dil varlığını zenginleştirici bir âleme adımını atmış olur (Şirin, 2000: 109).

Dil öğrenimi, çocuğun küçük yaşlarından itibaren model alma, taklit etme gibi davranışlarıyla veya bilişsel süreçleriyle kazanılabilir. Dil kazanımı süresinde çocuk edebiyatı ürünleriyle çocuğun iç içe olması, çocuğun karakterinin, davranışlarının, dünya görüşünün şekillenmesinde önemli rol oynar.

6. BULGULAR

6.1. Hasan Lâtif Sarıyüce'nin Şiirlerinde Dil Kullanımı

Türkçe öğretimi bakımından Hasan Lâtif Sarıyüce'nin şiirleri incelendiğinde Türk diline ve Türk dilinin öğretime katkı sağlayacak şiirler saptanmıştır. Şiirler incelenirken Doğan Aksan'ın Şiir Dili ve Türk Şiir Dili (2016) ve Cem Dilçin'in Örneklerle Türk Şiir Bilgisi (2013) kitaplarından faydalanılmıştır.

İnceleme yapılan şiirlerde standart Türkçeye uygun, sade, anlaşılır bir dil yer alır. Şiirlerde, aynı kavram alanlarını çağrıştıran kelimelerin varlığı, çocukların kelime hazinelerini zenginleştirmelerine olanak sağlar.

"Masa, sıra, tabureler,

Parıl parıl pencereler.

Karatahta karşımızda,

Ata resmi başımızda." (Sarıyüce, 1975: 14) (Dersanemiz)

Bu dizelerden hareketle şiirlerde ele alınan sanatlardan en sık kullanılanı tenasüp (uygunluk) denilebilir.

131 şiir incelendiğinde cümle ve kelime yinelenmesi şeklinde kurulan ikilemelere sıkça rastlanır. Bu kullanımın 176 defa tekrar ettiği saptanmıştır.

Yinelemeler birkaç farklı yolla yapılmakla beraber, en sık kullanılan iki yöntem şunlardır: Birincisi aynı kelimenin aynı satırda iki veya daha fazla kullanılması, ikincisi ise aynı kelime grubunun yinelenmesidir.

"Pembe pembe çiçeklerde,

Mini mini böceklerde,

Yaşamının sevinci var,

Gelmiş bahar. gelmiş bahar!" (Sarıyüce, 1975: 21) (Bahar Gelmiş)

Sarıyüce şiirlerinde günlük yaşamda sık kullanılan ifadelerin öğretilmesi de amaçlanır.

"Taze simit!

Sıcak simit!

Gevrek gevrek!

Tatlıdır pek!" (Sarıyüce, 1999: 45) (Satıcılar)

İncelemede, diğer türlerle şiir arasında köprü görevi gören şiirler saptanmıştır. Ninni, tekerleme, bilmece, masal vb. türlerini tanıtan/ çağrıştıran kullanımlar yer alır.

Bilmece:

“– Gel bilmece soralım

Birbirimize Alper.

...

‘Davetsiz misafir,

Her eve gelir,

Kovsan da gitmez,

Vız vız sözlü

Pertecik gözlü.’” (Sarıyüce, 1999: 47) (Bilmece)

Ninni:

“Yatağında altın gibi

Yatıyorsun güzel bebek.

Düşlerinde senin şimdi

Açıyor bir pembe çiçek.

Pembe çiçek

Ninni ninni.” (Sarıyüce, 1999:42) (Oyuncak Bebeğime Ninni)

Masal:

“Zaman evvel zamanmış

Dağ taş dolu insanmış,

Düşmüş yola Keloğlan

Sağa sola bakmadan

Dere tepe düz gitmiş,

Bilseniz neler etmiş.” (Sarıyüce,1999: 61) (Kitaplar Konuşuyor)

Nazım biçimi olarak Sarıyüce, şiirlerinde tek bir şekil kullanmamıştır. İkili mısralar olmakla beraber, üçlü, dörtlü, beşli mısralara ve serbest kullanımlara rastlamak mümkündür. Yazar, bazı şiirlerinde de farklı biçimleri bir araya getirmiştir. Şiirin içindeki anlamın tamamlanma durumuna göre mısra sayısının belirlendiği söylenebilir.

“Elimden uçuverdi

Ben dondurmamı yerken

Büyük mavi balonum.” (Sarıyüce, 1999: 56) (Kaçak Balon) (3 dize)

“Ovası, dağı, yaylası,

Harmanlar dolu buğdası,

Yüzlercedir fabrikası

Değirmenler döne geçer.” (Sarıyüce, 2006:142) (Çorum) (4 dize)

“Toprağı seviyor,

Suyu seviyor

Hele hele

Benim sesime

Bayılıyor.” (Sarıyüce, 1999: 100) (Menekşe) (5 dize)

Şiirlerde kafiye şekli olarak tek bir tercih yoktur. Ancak birbiriyle uyumlu kelimelerin kafiye oluşturması şiirlerde yer alan önemli özelliklerden birisidir.

“Yaşa diyor, yaşa haykır,

Tepe orman dere bayır,

Bu hayatı kucakla, sar.

Tarla tarla geldi bahar!” (Sarıyüce,1999: 73) (Bahar Geldi)

Şiirlerde hece ölçüsü kullanılmakla beraber, genelde 7'li ve 8'li, bu kullanımların dışında 4'lü veya düzensiz bir ölçünün kullanıldığı görülür.

“Dala konar

Orda durup

Bize bakar.” (Sarıyüce, 1999: 130) (Küçük Serçe) (4' lü hece ölçüsü)

“Dertlerin acıların

Anası Anadolu!

Yurtların en güzeli,

En hası Anadolu!” (Sarıyüce, 2006: 139) (Anadolu) (7'li hece ölçüsü)

“Yaptığımız kardan adam

Güler yüzlü, pek babacan.” (Sarıyüce, 2006: 76) (Kardan Adam) (8'li hece ölçüsü)

“Uzaklarda,

Tarlalarda

Bir kuş yuva yapar,

Bir yaban gülü dalına” (Sarıyüce, 2006: 129) (Düş Kuş) (Serbest ölçü)

Sarıyüce'nin şiirleri eğlendirirken öğreten bir yapıya sahiptir. Pastoral, lirik, didaktik anlatımın yanında epik anlatımları görmek mümkündür.

“Ben de Barbaros olmak isterdim anneciğim,

Yüzlerce gemide yüzlerce bayrak,

Ve uçsuz bucaksız enginlerde dolaşarak

Çile çeken forsaları kurtarırdım.” (Sarıyüce, 1975: 7) (Barbaros) (Epik)

“Roket uçar

Ateş saçar

Haydi uzay

Ve işte ay,

Sonra dönüş

Düş babam düş.” (Sarıyüce, 1999: 55) (Roket) (Didaktik)

“Anneciğim,

Hep gülümserdi yüzün.

Ne zaman güneşe baksam

Seni hatırlıyorum.” (Sarıyüce, 1999: 29) (Annemi Hatırlıyorum) (Lirik)

“Kızıl çamlar, sarı çamlar,

Gövdesinden sakız damlar,

Gürgen, ardıç, palamut var,

Bir gül açmış gibi canda,

Gezdim ormanda ormanda.” (Sarıyüce, 1999: 91) (Orman) (Pastoral)

Şiirlerinde sadece estetik zevk unsurunu ele almayan Sarıyüce, günlük yaşamdan ve doğanın döngüsü içinde yer alan bilgilerden de ekleme yapar.

“Kardeleni tanırsınız,

İlkbaharın ilk çiçeği,

Kar içinde öksüz bir kız

Gibi incecik çiçeği,

Beyaz, duygulu ve yalnız.” (Sarıyüce, 1999: 97) (Kır Çiçekleri)

Sarıyüce, bazen çocukların merak duygusunu harekete geçirecek sorular sorar.

Yazın çalışmaz

Açlıktan ölürlermiş kışın

Kim çıkartmış bu dedikoduyu

Ezop dede mi, La Fontaine amca mı?” (Sarıyüce, 1999: 117) (Ağustosböcekleri)

6.2. Hasan Lâtif Sarıyüce'nin Şiirlerinde Tema ve İşlenen Değerler

Türkçe Sözlük'teki tanımına göre tema; “Asıl konu, öğretici veya edebî bir eserde işlenen konu, düşünce, görüş” (TDK, 2009: 1945) olarak tanımlanmıştır. Temanın bir başka tanımı “Sanatçının ele aldığı konuyla okurda uyandırmak istediği etkidir izlek” (Sever, 2019: 128) şeklindedir. Şiiri meydana getiren ana unsurlardan biri olan tema; şiirde anlatılan, dile getirilen duygu, içerik veya konudur (Çolak, 2022: 24).

Çocuk şiirlerinde yer alan temalar ve konular, Milli Eğitim Bakanlığı'na ait olan Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan temalarla ve konularla uyumlu olmalıdır. 2019 Türkçe Öğretim

Programı'nda yer alan tema başlıkları; erdemler, millî kültürümüz, millî mücadele ve Atatürk, birey ve toplum, okuma kültürü, iletişim, hak ve özgürlükler, kişisel gelişim, bilim ve teknoloji, sağlık ve spor, zaman ve mekân, duygular, doğa ve evren, sanat, vatandaşlık ve çocuk dünyası altında toplanmıştır (MEB, 2019: 15-16).

Tablo 1. Hasan Latif Sarıyüce'nin Çocuk Şiirlerinde Tespit Edilen Temaların Dağılımı

DUYGULAR	
Sevgi	
Anne Sevgisi	13
Aile Sevgisi	7
Hayvan Sevgisi	5
Eşya Sevgisi	3
Memleket Sevgisi	5
Okul ve Öğretmen Sevgisi	4
Özlem	1
Vefa	1
MİLLÎ MÜCADELE VE ATATÜRK	
Atatürk Sevgisi	1
BİREY VE TOPLUM	
Komşuluk	1
Arkadaşlık	1
Çalışkanlık	1
Duyarlılık	2
Toplumsal Kurallar	1
Meslekler	1
Sosyokültürel Farkındalık	1
MİLLÎ KÜLTÜR	
Tarihî Şahsiyetler	3
BİLİM VE TEKNOLOJİ	
Ulaşım ve Taşıtlar	6
ÇOCUK DÜNYASI	
Merak	1
Rüya	3
Oyun	3

Oyuncak	3
Hayal	1
OKUMA KÜLTÜRÜ	
Kitaplar	3
DOĞA VE EVREN	
Doğa Olayları	9
Mevsimler	13
Bitkiler	8
Doğa	15
Gece-Gündüz	3
Gezegenler	2
Canlılar	8
SANAT	
Renkler ve Resim	2
TOPLAM	131

Tema dağılımları incelendiğinde karşımıza en çok doğa ve duygular temasının çıktığı görülür. Sarıyüce'nin şiirlerinde bu konuları işlerken rastlantısal davranmadığı açıktır. Çocuk algısında dış dünyanın ve duyguların rolü oldukça büyüktür. Hayal unsurlarını keşfetmekte güçlük çeken çocuklar, dünyadaki nesnelere ve varlıklarla gerçeklik algısını oluştururlar. Böylelikle onlar için kavramların zihinde resmedilmesi daha kolay hâle gelir.

6.2.1. Duygular

6.2.1.1. Sevgi

Hasan Lâtif Sarıyüce'nin şiirlerinde işlenen duyguların başında sevgi gelir. Sevgi, bir toplumu bir arada tutan görünmez bağıdır. Schwartz (Bolat, 2016: 336) ise sevgiye "iyilikseverlik" değer grubunda yer verir. Dünyasını seven çocuk, kendisini de sever. Kendisini seven bir çocuk, bizler için iyi bir geleceğin, iyi bir dünya düzeninin oluşması için zemin hazırlar.

6.2.1.1.1. Anne Sevgisi

Çocuk deyince, anneden bağımsız bir şiir, hatta bir yaşam biçiminden bahsetmek mümkün değildir. Çocuk dünyasında şüphesiz annelerin yeri yadsınamaz. Çocuk dünyasının büyük bir alanını anne ve ona olan sevgisi, bağlılığı oluşturur.

İncelenen şiirlerde "duygular" teması sevgi alt başlığında en çok anne sevgisi işlenmiştir.

Aklımda sen, kalbimde sen,

Uçarım eve dönerken,

Ayrımsın Tanrı'm bizden

Gül benizli anneciğim." (Sarıyüce, 2006:18) (Anneciğim)

6.2.1.1.2. Aile Sevgisi

Toplumun en küçük yapısı olan aile, doğduğu andan itibaren çocuğun davranışlarını şekillendirir. Bu nedenle aile içindeki sevgi ve güven ortamı, çocuğun kişiliğini biçimlendirmede önemli bir yere sahiptir. Sarıyüce, aile kavramını dizelerinde şu şekilde ele alır:

"Ailemiz dört kişi,

Mutlulukta yok eşi.

Annem, babam, ablam var.

Dedemler ayrı yaşar. (Sarıyüce, 1999: 31) (Ailemiz)

6.2.1.1.3. Hayvan Sevgisi

Çevresini koşulsuz seven çocuk arkadaş olarak algıladığı canlıları sever, onlara merhamet gösterir. Çocuklara küçük yaşlarda hayvan sevgisi aşılırsa, daha iyiliksever, yardımsever, paylaşımcı ve merhametli bireyler oluşacaktır. Bizim dışımızdaki diğer tüm canlıların da yaşama hakkının olduğunu Sarıyüce şu dizelerle anlatır:

"Böceği öldürme, der dedem,

Onun da hakkı var

Yaşamaya.

Onun da annesidir

Bizi besleyen

Bu toprak." (Sarıyüce, 2006: 116) (Güzellikler)

6.2.1.1.4. Eşya Sevgisi

Çocukluk döneminde çocuk, sahip olduğu eşyalarla bağ kurar.

"Giymediğim zamanlarda

Gitmez

Gizlerimin önünden

Çok özlerim elbisemi." (Sarıyüce, 1999: 30) (Elbisem)

6.2.1.1.5. Memleket Sevgisi

Hasan Lâtif Sarıyüce'nin ele aldığı bir diğer tema da "memleket sevgisi" dir. Bu temanın 5 ayrı şiirde ele alındığı tespit edilmiştir.

"Ey Türkiye'm,

Güzel yurdum,

Anadolu'm.

Nasıl sevmem

Nasıl seni,

Dolaşmışım

Adım adım

Dört köşeni." (Sarıyüce, 1975: 11) (Türkiye'm)

6.2.1.1.6. Okul ve Öğretmen Sevgisi

İncelenen şiirlerde okul ve öğretmen sevgisini içeren 4 adet şiir saptanmıştır.

"Sıcak, beyaz dost elleri

Okşadığı günden beri

Saçlarımı

Annem gibi

Ablam gibi

Severim öğretmenimi.” (Sarıyüce: 1999: 58) (İlk Gün)

6.2.1.2. Özlem

Özlem, TDK'ye ait Türkçe Sözlük'te, *“Bir kimseyi veya bir şeyi görme, kavuşma isteği, hasret, tahassür”*(TDK: 2009: 1558) olarak tanımlanmıştır. İncelenen şiirlerde tema yer alan özlem kavramı ayrıca şiirlerin içerisinde işlenir.

“Ayrı kalsam evimizden,

Büyüdüğüm semtimizden,

Bir özlem sarar içimi

Ateş gibi

Durur durur düşünürüm.” (Sarıyüce, 1999: 38) (Ayrılık)

6.2.1.3. Vefa

Vefa kavramı, geçmişten beri süregelen bir sevgi durumunu, bağlılığı ifade eder. Şiirde tema olarak belirlenen vefa duygusu şu şekilde örneklenebilir:

“Ey çevremdeki insanlar, konum komşum,

Ey bana okumayı yazmayı öğreten hocam,

Ey beni dünyaya getiren anam,

Sizler olmasanız ben ne olurum?

Eksik olma,

Eksik olmayın.” (Sarıyüce, 1975: 36) (Teşekkür)

6.2.2. Millî Mücadele ve Atatürk

Millî Mücadele ve Atatürk teması başlığı altında Atatürk sevgisi tema olarak Atatürk'e Sesleniş şiirinde işlenmiştir.

“Bizler genciz, yeniyiz daha,

Seni görmeden yetiştik, büyüdük.

Tarlaları ırmaklar suladı,

Bizi de sevgin büyüttü Atatürk.” (Sarıyüce, 1975: 5) (Atatürk'e Sesleniş)

6.2.3. Birey ve Toplum

Birey ve toplum temasında, şiirlerde alt tema olarak; komşuluk, arkadaşlık, çalışkanlık, duyarlılık, toplumsal kurallar, meslekler ve sosyokültürel farkındalık belirlenmiştir.

6.2.3.1. Komşuluk

Sarıyüce, çocukların toplum yaşantılarında yeri olan komşuluk ilişkilerine ilişkin şu dizeleri ele alır:

“Komşumuzdur Ayşe Nine,

Sık sık gideriz evine.

O da sık sık bize gelir.

Tatlı dilli, sevimlidir.” (Sarıyüce, 2006: 40) (Ayşe Nine)

6.2.3.2. Arkadaşlık

Çocukluk döneminde çocuğun kurduğu arkadaşlıklar, çocuğun davranışlarını şekillendirmede oldukça önemlidir. Ayrıca, arkadaşlık ilişkilerinde sergilediği tutum ve davranışlar da çocuğun gelecek yaşantısına katkıda bulunur.

“Arkadaşım çoktur benim,

Dövüş kavgam yoktur benim.

Kimi kızdır, kimi erkek,

Doğan, Fatoş, Osman, Dilek.”(Sarıyüce, 1999: 37) (Arkadaşım)

6.2.3.3. Çalışkanlık

Çalışkanlık, toplumun bireylerdeki istendik yöndeki davranışlarından biridir. Çocuğun gelişim serüveninde ortaya koyduğu her ürün bireyin üretme duygusunu canlandırır, çocuğa başarıya duygusunu tattırır.

“Anne korkma hiç,

Uzaklara gitmem ben

Bitince oyun zamanı

Gene evde yanınızda olurum.

Ya el-işi yapar,

Ya da kitap okurum.

Bu uzun tatil günlerini

Hep oyunla geçirecek değilim,

Üzülme sen anneciğim.” (Sarıyüce,1975:16) (Tatil)

6.2.3.4. Duyarlılık

Duyarlı olma, dış etkenlere karşı hassas olma durumunu ifade eder. “Duyarlılık” Türkçe Sözlük'te “*Duyarlı olma durumu.*” (TDK, 2009: 580) olarak ele alınır.

“Karşı evde bir dede var

Tek başına yalnız yaşar.

Eskiden yurt için gitmiş

Düşmanlarla savaş etmiş.

Yakınları birer birer

Onu koyup da gitmişler.

Kalvermiş yapayalnız.” (Sarıyüce, 2006: 39) (Kimsesiz Adam)

6.2.3.5. Toplumsal Kurallar

Toplum içerisinde yer alan bireyin, toplumsal kuralları benimsemesi ve bu kurallara ayak uydurması düzenin sağlanması açısından önemlidir. Düzenin olmadığı ortamda karmaşa meydana gelir ve düzen bozulur.

"Bir geçite varınca,

Dur, KIRMIZI yanınca.

SARI hazır ol demek,

Bir saniye sürmez pek.

Ardından YEŞİL yanar,

Sana açılır yollar.

YEŞİL'de geç karşıya

Geç kalmazsın çarşıya."(Sarıyüce, 2006: 51) (Trafik)

6.2.3.6. Meslekler

Meslekler teması Sarıyüce'nin şiirlerinde; simitçi, dondurmacı, baloncu, kestaneci gibi çocukların günlük yaşamda dikkatini çeken meslek gruplarından seçilmiştir. Tanıtılan meslek grupları içerisinde yer alan kişilerin günlük hayatta kullandığı söylemler de şiirlerde yer alır.

"- Ben de dondurmacıyım,

Başınızın tacıyım!

Tatlı dondurma!

Sütlü dondurma!

Dondurmam kaymak!

Ye tadına bak!" (Sarıyüce, 1999: 45) (Satıcılar)

6.2.3.7. Sosyokültürel Farkındalık

Sosyokültürel farkındalık, bireyin toplum içerisinde yer alan kültür unsurlarını, değerlerini öz iradesiyle benimsemesi olarak tanımlanabilir. Sarıyüce, öğrenci olan bir çocuğun taşıması ve taşınamaması gereken nitelikleri şu şekilde ifade eder:

"Sokaklarda güreş tutmak,

Arkadaşa tekme atmak,

Küfür, sövgü, kötü şaka,

Kirli önlük yağlı yaka,

Yakışmaz bir öğrenciye. (Sarıyüce, 1975: 15) (Ne Yakışır Ne Yakışmaz?)

6.2.4. Milli Kültür

Milli kültür temasının alt başlığında yer alan "tarihi şahsiyetler"i ele alan üç şiir tespit edilmiştir. Bu şiirlerin yanı sıra edebî şahsiyetlere de şiirlerde yer verildiği saptanmıştır:

Tablo 2. Millî Kültür Temasında Şiirlerde Tespit Edilen Şahsiyetler

İşlenen Şahıs/ Karakter	Kullanım Sıklığı	Yer Aldığı Şiirler
Atatürk	3	Atatürk'e Sesleniş Türkiye Dersanemiz
Mimar Sinan	1	Mimar Sinan
Nasrettin Hoca	1	Nasrettin Hoca
Barbaros Hayrettin Paşa	1	Barbaros
Keloğlan	2	Kitaplarım Olmasa Kitaplar Konuşuyor
Ezop	1	Ağustos Böcekleri
La Fontaine	1	Ağustos Böcekleri
Pinokyo	1	Kitaplar Konuşuyor

Şiirlerde yer alan gerçek hayatta yaşamış olan kişiler ve efsanelere konu olan karakterler, evrensel, millî ve kültürel değerlerin aktarımında önemli rol oynamaktadır.

6.2.5. Bilim ve Teknoloji

Bilimsellik, temeli bilimsel tutumlara dayanan düşünce sistemi doğrultusunda hareket etme olarak tanımlanabilir. Bilimselliğin bir değer olarak, değer eğitiminde yer alması üretmeyi seven, eleştiriye açık, açık fikirli bireylerin yetiştirilmesinde etkili olmaktadır (Uslupehlivan, 2018: 26).

Spranger'in değer sınıflandırmasını yaparken belirlediği 6 değerden birisi de bilimsellik değeridir. Bilimsel değer, gerçeğe, araştırmaya, bilgiye, muhakemeye ve eleştirel düşünceye önem verir (Bolat, 2016: 333).

Bilimsellik bir değer olarak Sarıyüce şiirlerinde, genel olarak varlıkların, bitkilerin ve taşıtların özellikleri hakkında bilgi verirken kullanılmıştır. Alt tema olarak ulaşım ve taşıtlar, 6 şiirde tespit edilmiştir.

"Uzayda hiç yön yoktur,

İnsan boşlukta durur.

Pek karanlıktır yalnız

Parıldar bunca yıldız.

Hava da yok orada

Oksijen tüpü sırtta." (Sarıyüce, 1999: 55) (Roket)

"Kavun karpuz güneşlerle

Okşandıkça tatlılaşır" (Sarıyüce, 1999: 81) (Yaz Şarkısı)

6.2.6. Çocuk Dünyası

Çocuk dünyası çocuğa has bir göreceliği ifade eder. Çocukların dünyayı algılama ve anlamlandırma şekilleri yetişkinlerden farklıdır. Öyle ki farklı yaş gruplarında yer alan çocuklarda bile bu durum değişkenlik gösterir.

6.2.6.1. Merak

Çocuk dünyasının alt başlıklarından biri meraktır. Etrafını merak eden çocuklar, sordukları sorularla yeni bilgiler edinirler. Sarıyüce'nin bir şiirinde merak eden bir çocuğun ağzından şu soru sorulmaktadır:

"Ben hastayken anneciğim,

Kuşlar

Gene

Geçti mi evimizin üstünden?" (Sarıyüce, 1999: 24) (Ben Hasta İken)

6.2.6.2. Rüya

Rüya alt teması Sarıyüce'nin şiirlerinde ele alınan temalardan biridir. Yazar, çocuk rüyalarını "Uyurken" şiirinde şöyle ele alır:

"Beyaz bir su oluyorum uyurken

Unutulmuş bir dere.

Ağır ağır akıyorum uzaklara

Durula durula." (Sarıyüce, 1999: 25) (Uyurken)

6.2.6.3. Oyun

Çocuk gerçekliğinde önemli bir yer işgal eden oyun, Sarıyüce'nin şiirlerinde hem oyunlarda söylenen şiirler olarak hem de oyunu anlatmak için ele alınır. Bazı şiirler giriş kısmında özellikle "-oyun-" olarak vurgulanmıştır.

"Küçük Ali oyun oynar

Hoppala hoppala hop!

Seke seke adım atar

Hoppala hoppala hop!" (Sarıyüce, 1999: 44) (Hoppala Hop)

6.2.6.4. Oyuncak

Çocukluk döneminin vazgeçilmez unsurlarından biri olan oyuncak teması Sarıyüce şiirlerinde işlenmiştir.

"Bebeğimin adı Cici,

Gitmez yüzünden sevinci.

...

Kucağımdan hiç indirmem,

İstese de ablam, vermem." (Sarıyüce, 1999: 41) (Bebeğim)

6.2.6.5. Hayal

Çocuk, gerçek dünyanın yanı sıra bir hayal âleminde beslenir. Sarıyüce hayal kavramını şiirlerin içine yerleştirmekle beraber bazı şiirlerde doğrudan hayal unsurunu ele almıştır:

"Anneme babama

Sezdirmedim ama

Dedim ki içimden

Şimdi

O yelkenlide olsam..." (Sarıyüce, 1999: 107)(Beyaz Yelkenli)

6.2.7. Okuma Kültürü

Okuma kültürü temasında Sarıyüce'nin şiirleri genellikle "kitaplar", "okul hayatı" ve "öğretmene duyulan sevgi" bakımından ele alınır. Kitap ve kitap sevgisini işleyen 3 adet şiir saptanmıştır.

"1. Şiir Kitabı

Ben şiir kitabıyım,

Çiçeklerin balıyım.

Çağlayıp akan sular,

En anlamlı duygular,

Şiirle gelir dile.

Bir kere alsan ele

Okursun sevgi ile." (Sarıyüce, 2006: 61) (Kitaplar Konuşuyor)

6.2.8. Doğa ve Evren

Doğduğundan itibaren çevresini anlamlandırmaya çalışan çocuk için doğa merak duygusunu besleyen bir kaynaktır. Çocuk büyüdükçe, çevresinde yer alan kaynakları anlamlandırmaya başlar ve onları inceler.

Doğa teması alt başlıkları şiirlerde tespit edilmiş olup aşağıda örneklendirilmiştir.

6.2.8.1. Doğa Olayları

"Baktım bir gökkuşağı

Gökyüzünün altında,

Kocaman

Yedi renkli bir köprü." (Sarıyüce, 1999: 112) (Gökkuşağı)

6.2.8.2. Mevsimler

"Bu sabah birdenbire

Yağmaya başladı kar.

Hafif yumuşak ince

Pamuktan ne farkı var." (Sarıyüce, 1999: 75) (Kar)

6.2.8.3. Bitkiler

"Saksıda büyüttüm,

Adı menekşe,

Dört kökte dört renk

Sarı beyaz pembe mor

Gülüyor güneşe." (Sarıyüce, 1999: 100) (Menekşe)

6.2.8.4. Doğa

"İşte doğa, yerden göğe

Her ne varsa bizler için

Güzel, iyi her bir şeyi

Sakınmamış, bol bol vermiş." (Sarıyüce, 2006: 88) (İşte)

6.2.8.5. Gece-Gündüz

"Sabah olunca,

Işır gökyüzü,

Işır elim yüzüm

Sularca." (Sarıyüce, 2006: 110) (Sabah Olunca)

6.2.8.6. Gezegenler

"Gecenin gülen yüzü

Aratmazsın gündüzü

Selam sana ay dede!" (Sarıyüce, 2006: 115) (Ay Dede)

6.2.8.7. Canlılar

"Tavuğumuz yem arar,

Gider horoza sorar,

Gaga vurur tak tak tak,

Sonra öter: Gıt gıdak!" (Sarıyüce, 2006: 118) (Kümeşteki Dostlarımız)

6.2.9. Sanat

Sanat teması incelenen şiirlerde 2 şiirde ana tema olarak belirlenmiştir. Bu şiirlerde resim sanatı ve renkler işlenmiştir.

"Resim yapmak sevdiğim iş

Yerden göğe bir yükseliş.

Karışınca mavi-sarı,

Yeşil boyar yaprakları." (Sarıyüce, 2006: 138) (Sulu Boyam)

6.3. Hasan Lâtif Sarıyüce'nin Şiir Şitaplarında Kullanılan Resimlerin Değerlendirilmesi

Kitaplarda bulunan çizimler, şiirlerin gerçekliğini destekler niteliktedir. Çocuklara Şiirler (1999, 2006) kitaplarında 79 sayfada çizim bulunur. 2006 ve 1999 basımlı kitapların resimleri birbirinin aynısıdır. 2006 basımlı şiir kitabına eklenen "Yeni Şiirler" kısmında resim yer almaz.

Çocuk ve Şiir'de (1975) ise sadece iki şiirde görsel kullanılmıştır. Gerçeğe yakın çizimlerin bulunması, şiirlerin anlaşılmasına ve dikkat çekici olmasına katkı sağlamaktadır.

Hasan Lâtif Sarıyüce'nin incelenen şiir kitaplarında yer alan görsellerin şiirleri desteklediği ve şiirlerde ele alınan temalarla uygun olduğu saptanmıştır.

1975 basımlı olan Çocuk ve Şiir kitabının kapak resmi ve çizimlerinin kim tarafından yapıldığı belirtilmemiştir. 1999 basımlı Çocuklara Şiirler'in kapak çizimi ve kitap içinde yer alan çizimler Cavit Yaren tarafından yapılmıştır. 2006 basımlı eserde ise kitap içi kısımlarda yer alan Cavit Yaren'in çizimleri korunmuş; kapak resmi ve tasarımı Hatice Ekşi tarafından oluşturulmuştur.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

7.1. Sonuç

Sarıyüce'nin şiirlerinde yapılan incelemede Türk dilinin öğretimine katkı sağlayacak unsurlar tespit edilmiştir. İncelenen 131 farklı şiirin ölçünlü dile uygun, sade, anlaşılır bir tarzda kaleme alındığı saptanmıştır.

Kelimelerin ve kavramların öğretilmesinde, şiirler çok yönlü birer hazinedir. Ele alınan şiirlerde aynı kavram alanına giren kelimelerin varlığı, çocukların kelime dağarcıklarını zenginleştirmeye olanak sağlar. Bu kelimelerin sık kullanımı neticesinde tenasüp (uygunluk) sanatına şiirlerde sıkça rastlanır. Ayrıca farklı yollarla oluşturulmuş ikilemelerin çocuğun dil öğrenimine katkı sağladığı söylenebilir. Günlük yaşamda kullanılan kelime ve cümle yapılarına yer verilmesi, farklı türlerin öğretimini amaçlayan şiirlerin varlığı, farklı nazım biçimlerinin kullanımı, kafiye türlerine yer verilmesi, hece ölçüsünün farklı kullanımları, şiir türlerinin örnekleri gibi Türk dilinin yapı unsurları şiirlerde yer almaktadır.

Hasan Lâtif Sarıyüce'nin şiirlerinde Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan tema başlıklarından en sık ele alınan temalar, "doğa ve evren" ve "duygular" temalarıdır. Bu temalara ek olarak; millî mücadele ve Atatürk, birey ve toplum, millî kültür, bilim ve teknoloji, çocuk dünyası, okuma kültürü, doğa ve evren, sanat temalarına yer verilir. Bu bağlamda, şiir kitaplarındaki incelenen resimlerin ve çizimlerin konu ve temalarla bütünlük oluşturduğu söylenebilir.

7.2. Öneriler

İncelenen eserlerde, "Hasan Lâtif Sarıyüce'nin şiirleri Türkçe öğretiminde kaynak olarak kullanılabilir mi?" sorusuna yanıt aranmıştır. Kullanılan temalar göz önünde bulundurulduğunda, bu şiirlerin çocuk dünyasına ve duygularına göre olduğu söylenebilir. Bu şiirler ilköğretim ve ortaöğretim Türkçe ders kitaplarındaki uygun temaların içerisine yerleştirilebilir. Ayrıca teması örtüşen bazı şiirler "Belirli Günler ve Haftalar" uygulamalarında ele alınabilir.

Türkçe dersi kazanımları arasında yer alan sanatlar, ahenk unsurları, biçimler, aynı kavram alanına giren kelimelerin kullanımı, benzer konuları işleyen şiirler arasındaki anlam ilişkileri gibi alanların çocuklara kavratılmasında, toplumsal ileti ve mesajların aktarılmasında, dilin kullanılmasında, değer aktarımında incelenen eserlerden rahatlıkla faydalanılabilir.

Tespit edilen değerleri çocuklara benimsetmek anlamında bu şiirlerden faydalanmak yararlı olacaktır. Şiir özelliğini "çocuğa görelilik" bağlamında taşıyan bu şiirler, öğretirken estetik değerleri de gözetmektedir. Tercih edilen görsellerin çocukların düzeyine ve çocuk dünyasına uygun olduğu görülür.

Sarıyüce'nin şiirlerinin ve diğer eserlerinin çocuklara farklı tür ve biçimleri öğretmede etkisi yadsınamaz. Günümüzde şiirlerinin baskıda olmayışı bizler için bir kayıptır. Bu şiirlerin tozlu

raflardan ayıklanıp yeniden gün yüzüne çıkartılması gerekmektedir. Yarınlarımız olan çocuklar, okuyarak ve geçmişlerinden güç alarak ilerleyeceklerdir.

KAYNAKÇA

- Açık Önkaş, N. (2009). Çocuk edebiyatı kitaplarında şiirin yeri. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)*, (23), 1-12.
- Aksan, D. (2016). *Şiir dili ve Türk şiir dili. (2. Baskı)*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Alabay Yolcu, T. (2019). *Hasan Lâtif Sarıyüce'nin Anadolu masallarının eğitsel değerler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Aldı, M. (2014). Bizim çok güzel bir masal dilimiz var. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi Çocuk ve İlk Gençlik Dönemi Edebiyatı Özel Sayısı. 107 (756)*, 248-252.
- Artun, E. (2009). Ortak Türk kültürü ürünlerinin çocuk edebiyatına katkıları. 1-8. Erişim adresi <https://turkoloji.cu.edu.tr> (Erişim tarihi: 18.12.2023).
- Bolat, Y. (2016). Sosyal değerleri ve değerler eğitimi anlamak. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*. (29), 322-348.
- Çolak, M. T. (2022). *Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki şiirlerin çocuğa görelilik ilkeleri açısından incelenmesi ve tavsiye şiirler seçkisi* (Yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Samsun.
- Dilçin, C. (2013). *Örneklerle Türk şiir bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Güleryüz, H. (2002). *Yaratıcı çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Mangır, M. (2012). İlköğretim 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki deyim varlığının öğrencilerin alıcı söz varlığına katkısı. *Turkish Studies*, 7/(4), 2371-2385.
- Sarıekiz, H. (2023). *Hasan Latif Sarıyüce'nin çocuk şiirlerinin çocuk edebiyatı ve Türkçe öğretimi bakımından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Afyonkarahisar.
- Sarıyüce, H. L. (1975). *Çocuk ve şiir*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Sarıyüce, H. L. (1999). *Çocuklara şiirler*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Sarıyüce, H. L. (2006). *Çocuklara şiirler*. İstanbul: Nehir Yayınları.
- Sever, S. (2019). *Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü. (3. Baskı)*, Ankara: Tudem Yayın Grubu.
- Şahin, F. (2019). *Hasan Lâtif Sarıyüce'nin Roman ve Hikâyelerinin Değerler Eğitimi Bağlamında İncelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı, Kayseri.
- Şirin, M. R. (2000). *99 soruda çocuk edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Şimşek, T. (Ed.) (2012). *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı el kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Kasımoğlu, H. (2019). Hasan Latif Sarıyüce. Erişim adresi <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sariyuce-hasan-latif> (Erişim tarihi: 17.12.2023).
- Tanpınar, A. H. (1977). *Edebiyat üzerine makaleler*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Türkçe dersi öğretim programı. (2019)*. Ankara: T.C. Millî Eğitim Bakanlığı.
- Türkçe sözlük. (2009)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Uslupehlivan, E. (2018). *Hasan Latif Sarıyüce'nin çocuk romanlarında değer eğitimi ve söz varlığı* (Yüksek lisans tezi). Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Uşak.

Çıkar Çatışması Beyanı: Bu çalışmada taraf olabilecek herhangi bir kişi, kurum veya kuruluş arasında bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Destek ve Teşekkür: Çalışma için herhangi bir kurum ya da kuruluştan finansal destek alınmamıştır.

Etik Kurul İzni: Araştırma konusu etik kurul onayı gerektirmemektedir.

Katkı Oranı: Çalışma tek yazarlıdır.